

Epidemia nie zwalnia z kształcenia na najwyższym poziomie

PAP/Wojciech Pacewicz

Rozmowa z prof. dr. hab. n. med. Tomaszem Grodzickim, prorektorem ds. *Collegium Medicum* Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

W jaki sposób została zorganizowana edukacja w roku akademickim 2020/2021? Czy studenci wrócili na uczelnię?

Sytuacja epidemiologiczna zmienia się dynamicznie, zobaczymy, co przyniesie przyszłość. Na razie planujemy, że w znacznej części studenci wrócą na uczelnię. Wprowadzamy elementy nauczania hybrydowego, ale podstawą pozostaje kształcenie stacjonarne. Wszystkie wykłady i część seminariów odbywają się *on-line*, niektóre z seminariów prowadzimy stacjonarnie, ale zapewniamy minimalną odległość 1,5 m między studentami. W tym celu wykorzystujemy sale wykładowe lub zmniejszamy grupy. Zajęć klinicznych na oddziałach szpitalnych i w poradniach nie możemy prowadzić zdalnie i w tym zakresie nie przewidujemy istotnych zmian. Mamy świadomość, że w przypadku medycyny element praktycznego nauczania jest szalenie ważny i nie można z niego zrezygnować.

Jak zorganizowane są praktyki studentów? Uniwersytecki Szpital Kliniczny w Krakowie był placówką jednoimienną, obecnie nadal kilka oddziałów jest przeznaczonych dla pacjentów z COVID-19.

Częściowo sprawdziliśmy możliwość prowadzenia zajęć praktycznych już w czerwcu i lipcu, ponieważ w Krakowie po lockdownie studenci wrócili na uczelnię. W Szpitalu Uniwersyteckim mamy część oddziałów dla pacjentów zakaźnych, co oznacza ich wyłączenie z bezpośredniej pracy ze studentami, gdyż nie chcemy, żeby studenci wchodzili tam, gdzie istnieje duże ryzyko zarażenia. Pozostałe działają normalnie i na nich odbywają się zajęcia. Mamy również możliwość prowadzenia zajęć praktycznych w poradniach. Problem stanowi bardzo dynamicznie zmieniająca się liczba chorych z COVID-19 w Małopolsce, co zmusza nas do czasowego przekształcania niektórych oddziałów.

„Chcielibyśmy wzbudzić w nas wszystkich poczucie odpowiedzialności nie tylko za siebie, lecz także za kolegów, pacjentów i inne osoby, z którymi mamy kontakt”

Jakie procedury bezpieczeństwa wprowadzono podczas zajęć stacjonarnych?

Bezpieczeństwo jest kluczowe na każdym poziomie: pacjentów, studentów, pracowników uczelni i szpitali klinicznych. Obligatoryjne jest stosowanie środków zabezpieczenia osobistego w trakcie zajęć: masek, rękawiczek, częste mycie rąk. Poza tym staramy się unikać nadmiernego kumulowania studentów w jednym miejscu w tym samym czasie. W momencie rozpoczęcia i zakończenia zajęć studenci gromadzą się w szatniach, a to stwarza większe ryzyko rozprzestrzeniania się wirusa. Dlatego zajęcia rozpoczynają się między 7.30 a 9.00, co powinno zmniejszyć kumulację. Przed wejściem na oddział studenci są zabezpieczani tak jak lekarze, czyli mają obowiązek przebierać się ze strojów prywatnych w szpitalne i stosować środki ochrony osobistej. Uczelnia stara się zapewnić im odzież. Chcielibyśmy wzbudzić w nas wszystkich poczucie odpowiedzialności nie tylko za siebie, lecz także za kolegów, pacjentów i inne osoby, z którymi mamy kontakt. Uczulamy studentów i pracowników, żeby nie przychodzili na zajęcia, jeśli mają jakiegokolwiek objawy infekcji. Informujemy, aby w przypadku symptomów wskazujących na zakażenie koronawirusem natychmiast izolowali się i skorzystali z pomocy lekarskiej. W takich sytuacjach nasz oddział zakaźny służy im wsparciem. Otworzyliśmy też punkt konsultacyjny zarówno w formie teleporad, jak i wizyt stacjonarnych. Te wszystkie działania nie dają stuprocentowej gwarancji, że do zakażenia nie dojdzie, ale doświadczenia z czerwca i lipca wskazują, że były one skuteczne. Ryzyko zakażenia w szpitalu od pacjenta okazało się mniejsze niż np. w trakcie spotkań towarzyskich lub wesel. Największy problem mamy na stomatologii. Tam ryzyko zakażenia jest większe ze względu na charakter zabiegów. Podobny problem dotyczy fizjoterapii, ponieważ w trakcie niektórych zabiegów kontakt z pacjentem jest bezpośredni i trwa relatywnie długo. Dlatego studenci stomatologii i fizjoterapii są objęci szczególnym nadzorem, a środków ochrony osobistej jest tam więcej niż na innych zajęciach.

Z jakimi ograniczeniami będą się wiązały badania naukowe z udziałem pacjentów?

Z badaniami naukowymi w tej chwili jest duża trudność. Z definicji, niezależnie od sytuacji epidemiologicznej, uczestnicy muszą wyrazić na nie świadomą zgodę. Ponadto pacjenci przechodzą testy na SARS-CoV-2, podobnie jak wszystkie osoby przyjmowane do szpitala. Problemem jest to, że chętnych do badań zgłasza się mniej, chociaż przekonujemy, że szpital jest naprawdę bezpieczny pod względem epidemiologicznym w porównaniu z innymi miejscami.

Czy w czasie epidemii konieczne będą ograniczenia liczby zajęć?

Epidemia nie zmieniła liczby godzin potrzebnych do uzyskania dyplomu. Należy pamiętać, że w przypadku studiów medycznych mamy do czynienia z kierunkami regulowanymi, a ich program i wymiar godzin jest określony nie tylko przepisami polskimi, ale też unijnymi. Dyplomy, które otrzymują nasi lekarze i pielęgniarki, są uznawane w całej Europie. Komisja Europejska jednoznacznie stwierdziła, że epidemia nie zezwala nam na zmianę liczby godzin czy kształtu zajęć. Pewne kompetencje, wiedzę i umiejętności absolwenci studiów medycznych muszą posiadać bez względu na sytuację epidemiologiczną.

Istnieje grupa studentów, która nie ma odpowiednich możliwości technicznych, żeby korzystać ze zdalnego nauczania. Jak uczelnia zamierza im pomóc w rozwiązaniu tych problemów?

Chciałbym jeszcze raz podkreślić, że liczba godzin w formie zdalnej jest stosunkowo niewielka, gdyż ponad 80 proc. zajęć odbywa się stacjonarnie. Studentom, którzy mają problemy z dostępem do Internetu, dajemy możliwość skorzystania z naszych sal komputerowych i biblioteki. Niewykluczone, że na potrzeby skorzystania z wykładów lub seminariów *on-line* otworzymy również sale seminaryjne z dostępem do Internetu. Pamiętajmy też, że nawet jeśli w danym momencie student nie może wysłuchać wykładu, to będzie mógł to zrobić w dowolnym czasie, ponieważ są one rejestrowane. Najpewniej większa liczba studentów będzie wymagała indywidualnej organizacji zajęć.

Na czym polega nauczanie indywidualne?

Przed epidemią mieliśmy niewielką grupę studentów, którzy mieli zajęcia w trybie indywidualnym. Zapewnialiśmy im możliwość odbywania ich w innym czasie, jeśli z powodów zdrowotnych czy rodzinnych nie mogli w nich uczestniczyć. Spodziewamy się, że w tym roku liczba ta wzrośnie. Tak jak dotychczas studenci będą mogli występować do dziekanów, opiekunów lat lub prowadzących poszczególne przedmioty z prośbą o pomoc

w organizacji zajęć. Pomoc deklarują także organizacje studenckie, które chcą wspierać kolegów. Ilu będzie takich studentów, ocenimy w pierwszych tygodniach nauczania. Przed epidemią były to pojedyncze osoby.

Uniwersytet prowadzi Studencki Ośrodek Wsparcia i Adaptacji. Czy podczas epidemii więcej studentów potrzebuje pomocy psychologów?

Niewątpliwie w trakcie epidemii jest więcej studentów z zaburzeniami lękowymi, dystymią lub depresją. Ta nowa dla nas wszystkich sytuacja niesie poczucie niepewności. Wielu studentów martwi się o zdrowie i życie swoje oraz swoich bliskich. Jednocześnie tracą wsparcie ekonomiczne, bo część z nich pracowała, a dzisiaj możliwości pracy są znacznie mniejsze. Nie wiemy jeszcze, jakie potrzeby będą w tym roku akademickim, ale można przypuszczać, że coraz większe, bo problemy związane z epidemią się nie skończyły. Dlatego ośrodek w miarę potrzeb zostanie wzmocniony.

W jaki sposób uniknąć zakażenia w akademikach?

Zainteresowanie akademikami jest ogromne. Jednocześnie to szczególnie wrażliwe miejsce, gdzie trudno zachować dystans społeczny i bez przerwy nosić maseczki. Dlatego w akademikach są wzmocnione środki bezpieczeństwa. Każdy student, który wyrazi na to zgodę, przechodzi test na koronawirusa. Jedno piętro przeznaczaliśmy dla studentów na kwarantannie. Natomiast chorzy na COVID-19 zostaną objęci opieką medyczną w szpitalach lub izolatoriach. Tworzymy system informowania na wypadek, gdyby doszło do infekcji, żebyśmy mogli szybko zidentyfikować tych, którzy mieli kontakt z osobą zakażoną, a potem przebadać. Pomieszczenia akademika są częściej dezynfekowane. Prosimy też o ograniczenie liczby osób korzystających w tym samym czasie z przestrzeni wspólnych, takich jak kuchnie lub pralnia.

Według jakich kryteriów studenci są kierowani na testy?

Testujemy wszystkich chętnych przed zakwaterowaniem w akademiku. Pozostałych nie badamy powszechnie, chyba że zażyczy sobie tego któryś ze szpitali, gdzie odbywają zajęcia praktyczne. Na razie nie ma takiego wymogu. Jeżeli student ma objawy infekcji czy kontakt z osobą zarażoną, to jest kierowany do lekarza, który ocenia jego stan i podejmuje decyzję o testach, leczeniu czy kwarantannie. Dzisiaj stoimy na stanowisku, że powinno się testować metodą tzw. pulowania, czyli badania zbiorowości o małym ryzyku występowania koronawirusa. Polega to na mieszanii z sobą próbek pobranych od kilku osób i testowaniu ich jako jednej. Jeśli wynik badania takiej połączonej próbki będzie pozytywny, to testuje się indywidualnie wymazy osób, których materiał wchodził w skład bada-

nej próbki. Metoda ta jest rekomendowana do badania jednorodnych populacji o niskim ryzyku i umożliwia znaczące obniżenie kosztów badań.

Czy w związku z epidemią przyjechało mniej studentów zagranicznych?

Na poziomie rekrutacji nie zauważyliśmy mniejszego zainteresowania. Najwięcej mamy studentów z USA, Skandynawii i Ukrainy. Zakładamy, że większość z nich jednak przyjedzie. O tym będzie decydowała nie tylko sytuacja epidemiologiczna w Polsce, ale też w krajach pochodzenia. Równocześnie jesteśmy gotowi na to, że przez pierwsze tygodnie będą dla nich prowadzone zajęcia *on-line*. Całość programu nie jest możliwa do przeprowadzenia w tej formie ze względu na zajęcia laboratoryjne i praktyki. Możemy natomiast zreorganizować je w zależności od potrzeb. Na przykład w pierwszym semestrze odbyć więcej zajęć teoretycznych prowadzonych *on-line*, a w drugim zajęć klinicznych.

Z jakimi kosztami wiąże się wprowadzenie tych wszystkich zmian?

Bez wątpienia konieczność zapewnienia bezpieczeństwa epidemiologicznego, czyli masek, rękawiczek, środków dezynfekujących, których zużywamy mnóstwo, pociągnie za sobą dodatkowe wydatki. Reorganizacja zajęć też wygeneruje pewne koszty. W tej sytuacji potrzebujemy wsparcia Ministerstwa Zdrowia i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, choć wstępne zapowiedzi ministerialne nie są zbyt optymistyczne.

Przewiduje się, że w sezonie grypowym może być większa liczba zachorowań na koronawirusa. Czy macie plan działania w razie wprowadzenia lockdownu?

Z wieści, które płyną z Australii, gdzie obecnie jest sezon zachorowań na gripę, wynika, że liczba przypadków jest minimalna. Nie wiemy do końca, jaki jest tego powód. Prawdopodobnie wirus rozprzestrzenia się w mniejszym stopniu, bo większość osób nosi maski, myje ręce i utrzymuje dystans społeczny. Zobaczymy, czy ten scenariusz powtórzy się w Polsce. Mamy na to duże szanse pod warunkiem, że osoby z infekcjami zostaną w domu, będziemy stosowali środki ochrony osobistej i szczepili się na gripę. Poza tym rok akademicki trwa 30 tygodni roboczych, mamy pewien margines na przesuwanie zajęć klinicznych, w razie gdyby faktycznie była taka konieczność. Ubiegły rok akademicki z powodu lockdownu przedłużyliśmy do połowy lipca. Jestem optymistą, nawet jeśli doszło do powtórki sytuacji z marca i kwietnia, to mamy już doświadczenie, wiemy, jak się zorganizować, jesteśmy bardziej elastyczni i lepiej przygotowani na szybkie wprowadzenie zmian.

Rozmawiała Monika Stelmach